
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

ELS SERVEIS SANITARIS

Sens dubte, una de les coses més importants, en la vida de les collectivitats, és la sanitat pública. La regió sana és el principi fonamental de la societat. Sense la base sanitària assegurada no hi pot haver tranquil·litat, i hi són per demés les altres activitats humanes. Hem de preferir prevenir que curar, i si es fa necessari curar hem de comptar amb elements adequats i ben organitzats.

Per això ens interessen sobremanera les orientacions del nou Centre: Institut Provincial d'Higiene, que ha vingut a omplir una necessitat social ben sentida, sostengut per la nostra Diputació i els Ajuntaments de Balears, que no li escassegen sacrificis d'ordre econòmic.

L'Institut d'Higiene nasqué en publicar-se el nou Estatut Provincial, substituint les arcaiques Brigades Sanitàries, que no eren més, —almenys aquí— que una de tantes dents de l'engranatge oficial i burocràtic inservible.

Marxa l'Institut sota la direcció competentíssima del nostre amic, l'Inspector Provincial de Sanitat, Dr. Durich. Està al front de la Secció d'Epidemiologia el Dr. Darder, i en la de Bacteriologia el Dr. Malberti. Prest comptarà amb la nova Secció d'Anàlisis de substàncies alimentícies, regentada per un Veterinari competent.

Si això fos tot no ens caldria parlar-ne. No hi ha Centre oficial que no tenguí el seu Reglament i la seva esfera d'activitat. Però l'Ins-

titut d'Higiene és quelcom més: és una entitat viva, que es mou i que es belluga, que treballa i rendeix fruit..

L'Institut té dues missions assignades: una, la de prevenir; l'altra, la de sanejar. Per atendre a la primera, compta amb material necessari: sueros, vacunes, aparells de desinfecció, fulles divulgatòries de coneixements pràctics i un bon servei d'orientació i consultori. Per la segona, amb una brigada movable ben equipada, personal facultatiu, dipòsit de medicaments i dispensari gratuït. Manquen encara a l'Institut uns quants aparells que prest tindrà, i dins breu temps començaran les obres d'un Hospital d'infecciosos a ell adscrit.

L'Institut ja ens ha pogut dar proves de la seva activitat amb les intervencions acurades a Sóller i a Santa Margalida. L'Institut no descansa, atent sempre a la seva missió, i es va captant, al pas del temps i de l'obra que realitza, les simpaties i el respecte general. Per això és que avui li hem volgut nosaltres dedicar el nostre editorial, com una prova d'assentiment i entusiasme vers la seva gestió.

I ja que de sanitat parlem no estarà de més repetir la queixa formulada a l'Ajuntament d'aquesta Ciutat, en un dels números passats, amb motiu de la deficientíssima netedat de la urb. Mai com ara no l'haviem vista bruta. Els carrers estan dies i dies sense el pas de l'escombra. La brutícia regna arreu. S'espolsen les estores a les finestres; a les nits, es deixen els fems a les cantonades; les clavegueres infecten l'aire, i la manca d'aigua és absoluta.

Hem dit abans que més val prevenir que curar, però, sembla que aquesta màxima tan vulgar i coneguda és ignorada pels que més obligats estan a posar-la en pràctica. I... la salut del poble és la suprema llei.

PEDRIS (I)

NO és pas sense confusió, lector gentil, que t'ofereixo de seure en el meu rústic pedrís abans no posis el peu a la llinda del nou i graciós palau. Palau en el bell estil de Mallorca, tot delicat i primfilat, — tu saps que en aquell màgic indret fins els turonstenen un punt de coqueteria, i les mateixes coves et sorprenen amb elegàncies d'alabastre, — i voltat de vells xiprers itàlics i de roses romàntiques de França, i de flors folklòriques portades d'indrets camperols, que et semblen ací més agençades per virtut dels doctes artificis de la jardineria. L'escut del noble senyor, com et vagarà de veure, és un Colom Volador, entre un llorer i un desmai, damunt una penya decorativament abrupta, i amb un fons de mar històrica i de cel versàtil d'abril.

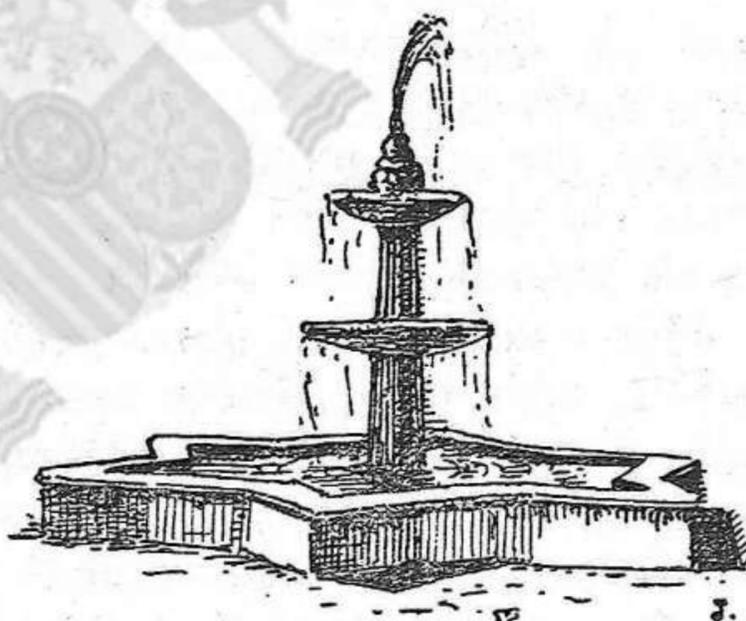
Quietament protectores, vetllen, de la façana estant, les estàtues de la Fe, de la Terra, de l'Esperança i la Malinconia; escoltaràs en l'atri com gorgola una fontanella que amoreseix el clos d'herbei, florit de violetes, i diries que ella ploriqueja en l'ombra i que, tot just el sol se li atansa, riu darrera les últimes llàgrimes com una petita enamorada; en els intercolumnis adés et vagarà de destriar-hi un àngel lamartinià, adés una fada qui porta gerds i ribes d'indrets muntanyans inaccessibles, adés la presència assolellada d'una dolça noia de Provença, adés el numen somrient d'Horaci vessant delícies en la sàvia contentació en el poc ben assaborit, adés les singulars imatges que forma en l'aire la pols, tota recança, d'uns pergamins de Catalunya. De la bellor de les cambres i del plaent ajust i bon endreç del parament no em pertany de dir sinó que tot ho governa un esperit de senyoria, un gust gairebé llamenc i una confident cordialitat hospitalària. I, de les finestres estant, et veus encerclat d'una vall de rondalla (amb arbres florits de dia i ulls de foc a la

(1) Pròleg del llibre de poemes lírics "De l'alba al migdia", de Guillem Colom, d'imminent aparició

nit—sitges de carboners o sotjament de Cíclops—), com defensat de la cridòria i la polseguera de la vida més crua i més frenètica.

I en la més bella de les cambres descobriràs al jove senyor del palau, que entre coixins orientals i draps meravellosos, roman a imaginar delicadeses, tal vegada extàticament immòbil com si fos un Bell Doment; tal vegada traint-se com a malalt de lírica sospiroritat. Ves de puntetes, no fos cas que destorbessis el trànsit lleu d'una d'aquelles emocions, que irisen la seva ànima en el neguit de tornar-se melodia. Enyors, i embadaliments, i afany consirós de qui és un perpetu relapse en la divina adolescència... Car alguna deessa o algun àngel defensa el jove senyor de la cambra de pòfir, que sota el teginat magnífic respira un pom d'espígols, contra l'estranya arribada sinistra dels Falcons implacables de la Vida Adulta, enemics de l'amor innoçenta del blau i de l'innoçent parrupar dins la fronda.

JOSEP CARNER



Els Materials folklòrics d'Antoni Noguera a l'Arxiu de l'“Obra del Cançoner Popular de Catalunya”

RECORD, encara que han passat molts d'anys, el meu primer contacte amb N'Antoni Noguera, com si fos cosa d'ahir mateix. Jo era molt jove i estudiava aleshores el piano amb un gran delit i amb més fervor i convicció que les assignatures del batxillerat que cursava a *Montisión*. El meu pare observava el progrés constant de la meva afició a la música, i amb el desig, potser, de poder justificar millor als seus propis ulls el propòsit que devia fer d'afavorir sense restriccions la vocació que jo tant m'afanyava a demostrar, un dia em digué:—Et duré a can Noguera. Estudia bé algunes obres, ell te sentirà i ens dirà què hi troba.

Aquesta proposició va fer-me del tot feliç. Jo no coneixia personalment En Noguera, però en sentia parlar molt, el seu prestigi m'atreia i l'admirava ja devotament. Sens dubte, aleshores no hauria sabut explicar-me la raó d'aquesta atracció. Més tard, però, quan llegint i rellegint els seus escrits i articles de crítica, tan àcids i agressius sovint, però sempre lúcids i plens de bona substància, vaig començar a tenir la plena revelació de la seva personalitat; quan vaig saber sospesar el radicalisme de les seves opinions i justificar el rigor implacable i la coratjosa intransigència amb què combatia els filisteïsmes de tots els ordres; quan vaig poder apreciar, sobretot, el tremp del seu fort temperament i l'excel·lència de les seves qualitats, que amics i enemics havien de reconèixer, la meva admiració esdevingué ben conscient, i el respecte i simpatia que de bona hora m'havia inspirat el nostre gran artista es convertiren en íntima veneració que sempre més he sentit envers ell.

Jo anava, doncs, a fer aquella visita a En Noguera tot radiant i amb l'emoció del que es disposa a realitzar un acte que creu trans-

cidental en la seva vida. Hi anava també, és clar, amb un secret optimisme i amb l'esperança de reeixir satisfactòriament d'aquella prova, la primera prova seriosa a què havia de sotmetre's la meva incipient actuació musical.

El meu pare tenia una antiga i ferma amistat amb En Noguera. La rebuda que aquest ens va fer, cordialíssima, acabà d'encoratjar-me. Tot just exposat l'objecte de la visita, En Noguera obrí el seu piano amb un gest ràpid i, somrient amb benvolença, m'invità a seure davant el teclat. Aquell piano de cua m'aparegué molt solemne i em semblà, de bon antuvi, que m'oposava una resistència ofensiva. No havia trobat mai un teclat tan dur i tan esquerp. No sé quants defectes més acumulava la meva imaginació al bell instrument. Vaig començar, no obstant, a desgranar el meu programa encomanant-me a tots els sants. No puc recordar ara exactament quines eren les obres que el formaven, però em sembla segur que en aquella selecció hi havia alguna Rapsòdia de Liszt.

En Noguera, recolzat al piano, m'escoltava i m'observava atentament. Jo també espiava la seva cara, amb ràpides ullades, i m'esforçava a sorprendre-hi alguna expressió que em deixés endevinar l'efecte que feia la meva revelació. Aviat vaig quedar ben servit. Primer vaig comprovar que l'amable somriure havia desaparegut i que els llavis sovint es comprimien nerviosament; una vegada vaig veure ajuntar-se les celles amb contracció violenta; una altra, vaig veure brillar els ulls amb una llambregada corrossiva... Ja no em calia res més. No podia dubtar. El meu fracàs em semblava inevitable. No sé què digué En Noguera, després de patir aquell recital; potser aconsellà que em fessin estudiar seriosament i que no em permetessin de tocar més Rapsòdies. Jo no hi veia ni hi sentia, i, desolat i vexat, només desitjava fugir de la presència del meu jutge, que encara que se m'hagués mostrat inexorable, jo pressentia prou que era ben just.

No vaig poder, malauradament, seguir en relació amb En Noguera, després d'aquesta visita. Al poc temps d'haver-lo conegut, la nova del seu traspàs omplí de dol la nostra ciutat. Després de mort, però, les circumstàncies més diverses han contribuït a que el seu record s'unís sovint a les meves activitats.

Vaig començar a freqüentar la "Sala Beethoven"—adorable recés on, sota el signe d'En Noguera, que n'havia estat un dels fundadors, els "Davidsbündler" mallorquins conspiraven cada dia una estona—i allà l'enyorat artista presidia sempre en esperit les

reunions. Diria que no passava una sola vetllada sense que el seu nom fos pronunciat insistentment. Don Joan Marquès, l'amic devotíssim i company inseparable d'En Noguera, sempre, llegint música o discutint, tenia a punt un comentari o altre que, invariablement, començava: "Un dia, que llegíem aquesta obra amb En Noguera..." "Parlant d'això una vegada amb En Noguera..."

Era, doncs, una constant evocació d'aquell esperit animador i pròdig, un efusiu i delicat homenatge, ofert tothora amb aquella familiar naturalitat que proclama, sovint amb més eloqüència que les frases preparades, tota la sinceritat dels afectes.

Més tard, fixada la meva residència a Barcelona, vaig ésser presentat al mestre Felip Pedrell, i en dir-li que era mallorquí, el venerable artista, exclamà: "Ah, Mallorca! Hi he tingut un gran amic, molt estimat: En Toni Noguera, un músic excellent..."

I durant tot el temps que vaig freqüentar la casa d'aquell mestre, sovint, sovint, el nom d'En Noguera sortia en les nostres converses, ja fos que En Pedrell em mostrés cançons mallorquines que el nostre primer folklorista havia recollit i li havia enviat, o que esmentés amb elogi els seus articles de crítica, o que alludís el seu talent de compositor.

Encara una altra avinentesa lligà més íntimament, i en circumstàncies per a mi particularment apreciades, el record d'En Noguera a les meves tasques. N'Enric Granados, l'estimat mestre que em guià aquí en els estudis de piano, m'havia honorat amb el nomenament de professor de la seva Acadèmia i ajudant seu particular. Feia poc temps que jo havia començat a actuar en aquest càrrec, quan En Granados un dia em digué: "Et donaré una sorpresa que et plaurà molt. ¿Saps qui ve a estudiar aquí? Doncs, la filla d'En Noguera. De moment t'encarregaràs d'ella."

No cal dir l'alegria que això va causar-me. Poc hauria pogut somniar, alguns anys abans, quan vaig conèixer En Noguera en les circumstàncies que he explicat, que un dia em veuria tan afalagadorament distingit amb l'encàrrec de col·laborar a la formació musical d'una filla seva. Fou, doncs, amb el més sincer entusiasme, i amb una emoció ben explicable, que vaig disposar-me a compartir amb el meu mestre l'agradósíssima tasca. I potser mai no he sentit una emulació tan intensa, ni un estímul tan imperiós com durant aquelles lliçons que amb modesta eficiència, però amb tota devoció, donava a aquella atlota, gentilíssima i intelligent, que portava un nom per mi venerat.

* * *

Els lectors que hagin tingut l'amabilitat de seguir-me fins aquí, s'hauran preguntat ja, potser més d'una vegada, quina relació poden tenir amb el títol d'aquest article els records personals que m'he permès de retreure. Quan l'he escrit, aquest títol, no pensava parlar més que dels Materials folklòrics d'En Noguera que han estat recentment estudiats a l'Arxiu de l'"Obra del Cançoner Popular de Catalunya". En voler explicar, però la gestió que ha proporcionat a l'"Obra" aquest goig i dir tot l'amor posat en aquest estudi, m'he sentit invenciblement empès a expressar el meu particular afecte i la meva profunda admiració envers l'exemplar músic mallorquí, i per això he parlat també de la relació espiritual que amb íntima complaença he mantingut sempre amb ell. Que em sigui perdonat aquest esplai, que voldria oferir com un homenatge humilíssim, però ben devot, a la memòria del nostre artista, ara que fa vint-i-cinc anys de la seva mort.

Encara, abans de parlar pròpiament de l'aportació d'En Noguera a l'"Obra del Cançoner", he de fer una altra petita digressió.

D'ençà que vaig començar la meva modesta col·laboració a aquesta vasta i nobilíssima empresa, havia sentit sempre el desig obsessionant de conèixer en tot detall els treballs d'En Noguera en pro del folklore mallorquí. No cal dir ja com interessava també a l'"Obra del Cançoner" l'adquisició dels documents inèdits de l'entusiasta recercador que tan bella mostra dels seus afanys ens havia donat en la coneguda "Memoria sobre los cantos, bailes y tocatas populares de la Isla de Mallorca".

Per tot això, doncs, quan vaig ésser designat per a dur a terme, per compte de l'"Obra" esmentada, l'exploració de les Illes Balears, vaig considerar com un dels objectius importants de la meva tasca la consulta minuciosa dels materials que la família d'En Noguera suposava, amb fonament, que havia de conservar. Una curiosa troballa que vaig fer durant les meves excursions pels pobles de Mallorca, augmentà encara, si era possible, el meu interès. Havíem arribat amb el meu bon company Ramon Morey a Manacor i, començada la tasca de recollida de cançons, que se'ns presentava ben profitosa, coneguèrem un interessant cantaire que ens havien assenyalat com una de les persones del poble que podrien proporcionar-nos bon nombre de documents dels que cercàvem. Aquest bon home, una horabaixa, mentre em dictava les tonades dels "Cossiers", em digué, aturant en sec el seu cant: "Aquestes tonades

fa molts d'anys que les vaig cantar a un senyor, que li deien D. Toni Noguera; i les apuntava amb un delit..." També jo vaig interrompre sobtadament la meva feina. "Contau-m'ho bé, tot això", vaig respondre; i aleshores el meu interlocutor m'explicà detalladament com En Noguera havia arribat a Manacor en recerca de cançons, i la bona amistat que havien lligat. Després d'haver-li dictat tot el que ell sabia, l'acompanyava al camp, on En Noguera volia sorprendre les tonades al viu. Si sentien un llaurador o un etsecaiador, s'hi acostaven amb precaucions, i com que En Noguera devia saber per experiència que l'empegueïment o la malfiança dels cantaires davant un senyor que pretén escriure llurs tonades, dificulta i complica sovint la feina, s'amagava a algun lloc escaient, des d'on, sense ésser vist, escoltava a pler i ben concentrat, i així podia prendre els seus apunts minuciosament i comprovar amb eficàcia les notacions.

¡Amb quin goig vaig escoltar jo tota aquesta relació que em descobria tan interessants particularitats! M'impressionà, sobretot, i —per què no dir-ho?— m'estimulà íntimament l'exemple d'una tan escrupulosa consciència, d'una tan exquisida honradesa. Aquest mètode de treball seguit per En Noguera era lent i penós; però ell, artista exigent i refinat, no escatimava cap sacrifici per tal d'assegurar fins a l'extrem possible la fidelitat de les seves transcripcions.

Va arribar, finalment, el dia, per mi tan desitjat, de visitar la família Noguera, a la qual vaig exposar les meves pretensions. Sense la bona amistat amb què m'honoren i sense el prestigi seriós de l'"Obra del Cançoner", en nom de la qual jo sollicitava que em deixessin consultar els materials folklòrics aplegats pel nostre artista, aquesta proposició hauria pogut semblar un acte d'audàcia imperdonable. Jo estava segur, però, que seria rebuda sense cap desconfiança. ¿Qui millor que la nostra "Obra", en efecte, podria retre a la tasca encara inèdita d'En Noguera l'alt homenatge que mereix?

Amorosament, dignament, els quaderns i els fulls que ell col·leccionava, havien estat conservats com una preada relíquia. Els vaig rebre emocionat en les meves mans, i fou convingut que serien dipositats a l'Arxiu de l'"Obra del Cançoner" el temps indispensable per a fer-ne un estudi acurat. Aquest treball agradosíssim ha estat dut ja a bon terme i han pogut ésser extretes nombroses cèdules, en les quals figuren les melodies de cançons i danses que per la pagesia de Mallorca recollí el nostre músic. ¿Cal dir com

són sincerament agraïdes, en nom de tots els bons amadors de les nostres valors espirituals, les facilitats donades per la família Noguera amb noble desinterès i amb la més exquisida gentilesa?

L'entitat que dedica temps ha els seus afanys a la formació d'aquest magnífic "Cançoner" de les terres de llengua catalana, compta com la més important de les aportacions que ha rebut la que duu el nom d'un il·lustre mallorquí, el patriarca Marian Aguiló; en lloc d'honor guarda també el magnífic donatiu de quatre mil cançons mallorquines que li féu el cultíssim i generós prevere de Felanitx Mossèn Cosme Bauzá; i darrerament, els Materials Noguera, importants sobretot en l'aspecte musical, han tornat a donar ocasió a què el nom de Mallorca sigui pronunciat aquí amb afecte i amb autèntic entusiasme.

Esplèndida i exemplaríssima, aquesta contribució de la nostra illa al monument grandíós que l'"Obra del Cançoner" aixeca a l'expressió més pura de l'espiritualitat del nostre poble. I si els que l'han aportada mereixen tota la gratitud dels qui avui veuen créixer la bella obra amb els fruits de treballs tan generosos, mereixen també molt especialment la nostra, cordialíssima, pel prestigi tan noble amb què fan aparèixer el nom d'aquesta terra.

BALTASAR SAMPER



EL MOLÍ ABANDONAT

CERCANT repòs pel cor aní a la plana
—un infinit que tanca l'horitzó—
per sentir en el front l'ampla carícia
de l'oratge que llisca sens remor.

Era l'hora en què l'ànima arreu parla,
quan el cel blau es tiny de vermellor,
era l'hora en què el sol se'n va a la posta
rossegant son mantell damunt el món.

Mes son mantell voltava arreu la plana
de desolació,
fent tornar la meva ombra llarga, llarga,
com si de mi fugís plena d'horror.

Fent tornar la meva ombra llarga, llarga,
per damunt els sembrats, vivent verdor...
Era l'hora en què el sol se'n va a la posta,
quan el cel blau es tiny de vermellor.

Alçant-se en mig de la planura buida
un molí veia abandonat de tots:
dues antenes ja només restaven
al vell treballador.

Dues antenes com a braços lassos
amb gest suprem de desolació—
i una taca roent com una llàgrima
sota l'ull entornat del finestró.

Dalt la paret en mil clivells oberta,
la sang regalimant-li del seu front,
s'alçava en mig de la planura buida
el molí esglaiador...

El sol dins el Ponent ja s'enfonsava,
i més punyent es feia la buidor,
les ombres envoltaven ja les coses,
confusos fent tornar els seus contorns.

Mes abans de deixar la plana buida,
volguí esguardâ el molí de la dolor,
però, ai! que penjant-me els braços lassos,
la meva ombra amb el vell molí es confon!

ANTONI SAGRISTÀ VICENS

ANHEL S INFINITS

CANÇONERES, les ales de corb de la nit s'estenen per la plana. És l'hora embruixada del crepuscle. El clar ametista de la serra, que confina, que rodeja l'afrau, pren tonalitats de safir. Per la carretera, que ve serpentejant una muntanya i es perd al lluny, enrevoltant-ne una altra, ressona el sotragueig d'un carro que marxa al seu recer nocturn. Planyívola i llunyana, oneja per l'espai una cançó moruna... I, després, pausat, retorna el silenci; el silenci profund, el silenci esglaiant de l'horabaixa.

Fosqueja. Ja no es destrien les oliveres martiritzades dels ametlers simètrics, dels pins que, arrelats en la part alta, es retallen, minúscols per la llunyania, en el fons blavós. S'emmascara la blancor de les masies escampades, espargides, ençà i enllà. Enfonyat a un recó del paisatge, beca beatífic el raïm polícrom del poble, quan, una i altra vegada, vessa el campanar la melangia del seu bronze. I la sonoritat de l'àngelus cau mansament i dolça dins l'eurítmia meravellosa del crepuscle.

Hora d'anhels infinits. La joveneta, atalaiant des del portal forà que franqueja la clastra, se sent transida per una intensa emoció que floreix en els llavis amb la pregària... "Déu vos salve, Maria"...

De la vall ombrejada puja el dinc - dinc d'unes esquelles.

* * *

La joveneta era esvelta, polida i riallera. La seva rialla semblava un ocell que salta de branca en branca: de les cambres de cantaranos panxuts i estampes esgrogueïdes a la cuina d'un xalest franciscanisme, de la pau geòrgica de les tanques llunyanes a la clastra... I per tot el casal se sentia el batre de les ales.

Mes un dia prengué el vol, per no tornar, l'ocell de la rialla i, amb ell, l'atlot. La vida, que és lluita constant, cada hora, cada

moment ens ofereix, ens presenta exemples sublims d'heroisme, d'abnegació, de sacrifici. Cap tan alt, tan pur, tan delicat com la renúncia total de tot l'humà. Al casal, tots eren per servir-la, per contentar-la. I a tot renuncià, de tot es desféu ella. I la pau del seu esperit navega dins la serenitat infranquejable dels murs de Santa Clara.

Ella és com un estel. Com un estel que tintinega en la nit tranquil·la, clara, entre milions d'altres estels. I mentre abaix bateguen les passions, de l'estel—sempre impassible—se'n desprèn una inefable serenitat...

No sent ara, a l'hora de la posta, la commoció emotiva d'aquells temps; la vida tota és per ella hora d'anhels infinits.

ANTONI SERRA I REUS



L'abús pictòric del paisatge

QUALSEVOL història de l'Art pictòric o de la Literatura ens informarà que la primacia del paisatge dins l'Art és relativament recent i que abans figurava rares vegades i encara com a decoració. No per això hem de creure que els grecs, els llatins i els del Renaixement (Shakespeare, Cervantes, etc.) no fruien i s'embadalien davant la bellesa natural o les finors gairebé inefables d'una posta de sol. Recordem les paraules cervantines que avui els avantguardistes trobarien *cursis*: *El sosiego, el lugar apacible, la amenidad de los campos, la serenidad de los cielos, el murmurar de las fuentes...* Amb tot, les descripcions del paisatge abans del segle XIX són circumstancials i ràpides; mai objecte exclusiu d'una poesia. El paisatge en literatura és una cosa eminentment romàntica.

Tots sabem en pintura què passava. En Joan Alcover retreia els paisatges de Velázquez *deliberadament dolents* (potser hauríem d'exceptuar els jardins pintats a Itàlia). Ni els mestres espanyols, ni els italians, ni els flamencs dediquen al paisatge cap importància en no ésser com a fons decoratiu. Havia de passar Rousseau pel món, no com a causa sinó com a senyal, perquè literats i pintors s'abocassen a fer del paisatge tema d'art. Rousseau que un mallorquí, En Miquel Sants Oliver, fustigà tan durament en el llibre "La herencia de Rousseau" i que un altre mallorquí, En Gabriel Alomar, lloa i segueix tant com pot (aquell i Renan són els ídols de N'Alomar), és una figura que malgrat que no ens sigui simpàtica, no per això hem de deixar de veure que inicia una època naturalista i democràtica.

Sempre he posat en dubte que es pugui fer una bona descripció d'un paisatge. Pot venir la locució admirativa o l'èmfasi, però donar la sensació mateixa d'un panorama mitjançant una prosa o una poesia, és molt difícil. El cas de "La Serra" i altres poesies mallorquines és infreqüent i sols un llarg connubi de l'escriptor amb el paisatge podrà donar-li idees i imatges suggeridores. El paisatge

sovint no és més que pretexte per exterioritzar estats psicològics. Portau el millor poeta a Suïssa com a turista i no sabrà cantar-la sinó toscament i incolora. "Le Lac" de Lamartine, que indigna Ortega Gasset, no s'hagués pogut escriure amb una coneixença superficial del paratge. Descriure amb paraules emotives un paisatge és, de totes maneres, més difícil que pintar-lo. La gent pagesa il·letrada que viu enfront de bells paisatges no us dirà en alabança de l'indret més que:—És molt alegre.

Manet, Monet, Renoir, Sisley, Pissarro i tants altres impressionistes del vuitcents donen una sensació cromàtica del paisatge. Realista? No del tot. Ja se sap que en ells l'argument era la llum, més que les roques, els arbres, les vaques, etc., la natura viva, podríem dir, en contraposició a la morta dels bodegons.

Els impressionistes no es preocupaven sols del paisatge; així Degas pintà ballarines, Whistler, interiors. A Catalunya mateixa, on hi ha més afició al paisatge que a Vascònia o Andalusia, notables pintors com Sunyer, Togores, Domingo i altres cultiven la figura amb predilecció. L'abús del paisatge fou posterior a l'impressionisme; el tenim a Mallorca. Aquí hi ha pintors d'una gran ingenuïtat que es pensen que basta escollir un punt de vista d'un bell paisatge perquè en surti una obra d'art que s'ha d'elaborar en l'ànima de l'artista. Per reflexar simplement ja tenim la fotografia i el cinema, on aviat sentirem el renou del vent i de l'aigua.

Diu Goethe en el "Wilhelm Meister" (càndid de mi que encara em distreuen aquestes contarelles): "L'home serà sempre per a l'home l'objecte més interessant, ja que la resta, tot quant ens envolta, no és sinó l'element en mig del qual vivim o l'instrument de què ens servim. Tanta major importància li concedim, tant més fixam en ell l'atenció, tant més debilitam la consciència de la nostra valor individual i el sentiment de la sociabilitat".

No negam que moltes vegades el paisatge ha estat bell pretexte per una obra d'art. Allò que no sembla tan fàcil és que l'artista pugui deixar-hi l'empremta o encuny de la seva personalitat. ¿Concebeu el Greco, Dürer o Goya de paisatgistes?

L'adoració per les bel·leses de la illa ha perjudicat en últim terme a la mateixa illa tant com als pintors, que a força de pintar a l'aire lliure arriben a ignorar la figura o composició. Mesquida glorificà Mallorca sense pintar-la.

L'avantguardisme (impotència i mentida, segons Spengler) sembla que té per objecte i eficàcia l'antitòpic. Si en moltes coses no

té raó, sembla tenir-ne en dir que al públic d'avui no poden interessar-li exactament les mateixes coses que al de temps enrera.

Si l'impressionisme fou reacció contra l'art *pompier* i d'assumptes històrics, l'avantguardisme serà revulsiu contra el naturalisme pictòric i l'embadaliment pel clar de lluna.

BARTOMEU FORTEZA



MATEU OBRADOR BENNÀSSER

(ESBÓS BIOGRÀFIC)

(Continuació)

EN aquest temps eren ben freqüents les reunions, puix la vida no tenia com avui tants de portells per on esbargir-se. Als nostres dies sembla que la llar no té prou encants, ni llaços prou fermes per fermar-hi els familiars. La caloreta casolana mantenguda, gràcies al contacte de la família i dels amics més acostats, s'és esvaïda, i omple el seu lloc un egoisme massa gelador, un relaxament funest de relacions entre la parentela. El teatre i el cinema i el cafè, ordinàriament, tenen més atractius. S'és apagat el braser entorn del qual s'aplegaven tantes cares conegudes i tot parlant, parlant, al ritme uniform i monòton del pèndul de rellotge que, indolentment, amidava el temps, es refrescaven records dels avantpassats, de fets esdevinguts a la ciutat, que els joves recollien religiosament, i ho trametien als fills; així es forjava la tradició de la Pàtria. El viure no era brillant com ara, però és descapdellava plàcidament, no exempt d'alegries vertaderes. Els literats formaven una vertadera família espiritual, que illuminava, com una columna de foc, el camí del poble, al qual, per altra part, perteneixien. Aquests *cenacles* no eren una cosa esporàdica, car si remuntam el curs del temps, ens portarien al que formaren l'any 1660 Boileau, Racine, La Fontaine, Molière a l'albada del gran segle; i més ençà el de la "Musa francesa" (1824) i el de Chateaubriand, Fontanes, Joubert, els dels "Globo" (1827), "El Cenacle" (1828) i a Goettingue, cap a la darrera del XVIII.^e segle, l'aplec de joves estudiants i poetes que feien "L'Almanac de les Muses". De tots els cenacles literaris de ciutat el millor era el del carrer de St. Sebastià. A can Pons i Gallarza i a l'entorn d'aquest baró benemèrit s'arremolinava tot el més eixint de la intel·lectualitat de la illa i de fora, quan s'hostatjava aquí per temps més o manco llarg. Aquí també els admiradors i companys de la inspirada autora de tantes

i tan belles poesies d'autèntica saba mallorquina com el "Carboner", "El Pastor de Son Mosca" i de la comèdia "Un dia de matances" volgueren retre-li homenatge amb motiu del seu enllaç matrimonial. En aquesta ocasió N'Obrador escriví una de les composicions seves més enginyoses, i de gran vivesa dramàtica, que titulà: "Un plet en el Parnàs". Tement que Na Manuela, després de casada, altres quefers del nou estat podrien distreure-la, fins al punt de deixar la ploma de les mans, que tan garrits versos escriví, molt agudament fingeix a l'Olimp forta brega entre Cupid, déu de l'amor i nin aviciat, d'una banda, i de l'altra, les germanes, qui amb aquell pledegen el cor de la desposada qui abans estava:

Fent sempre gloses, sempre fent cants.
I a fe que gloses com les que ha fetes
Ben repoquetes se'n trobaran,
Tant garridetes que el cor encisen
Tendres i dolces com mel de maig.

Mentre s'esdevenia tal aldarull el Pare Apollo qui feia la sesta, es desperta i tot posant-se depressa les sabatilles, barret i bata se n'entra allà on es barallaven, precisament quan estava al punt més alt.

Oïdes per Apollo les dues parts, promet fer sentència justa; entra al despatx i dóna fi al plet amb semblant determinació:

Que tindrà en compte Dona Manuela
La tal sentència tots esperam;
Volem que fassa, com antes, versos,
Volem, com antes, sentir son cant
Perquè els seus versos a tots agraden,
Perquè ens agrada lo seu cantar,
Perquè ses gloses el cor encisen,
Perquè ses gloses són mel de maig (1).

Però la poetessa així condemnada, fa "Apel·lació" al pare dels déus, a Júpiter, perquè es mostri justicier. Li dóna raons de no poder trobar, inspirades en un gran sentiment d'humilitat, puix D.^a Manuela era tan humil que no sap trobar mèrit, sinó migra-
desa i confusió, en tot allò que la seva musa li dicta. Fidel a aquesta íntima convicció, de la que mai no se'n sabé deseixir, ens

(1) Revista Balear.—Tom I. Pàg. 188.—També a l'"Almanaque" de 1873, pàg. 82.

privà d'altres joies amb què hagués pogut acréixer abundantament el nostre tresor literari. I posava fi a l'"Apellació", escrita en una varietat de metre, que dóna viu moviment a la composició, amb aquestes estrofes, que no eren més que una nova confirmació de la seva manera de pensar:

Es cantar no és fet per mi,
 Que no puc lluir més gala,
 Que sa veu d'una cigala,
 D'una granota o d'un gri.
 I me poren dir si toc
 Es llorers i sa pomera:
 Mestre Pere, mestre Pere,
 Això no és vostro lloc.

Aquest any de 1872 és un dels més moguts i atrafegats de la vida de N'Obrador. L'activitat del *valent donzell* és ben diversa. Una partida de curolles li beuen el temps i de totes en fa part al mestre Milà, a qui té, més que per professor, per pare i conseller. La direcció de la "Revista" sollicita el seu esment constant; per altra, sent la necessitat de no oblidar la llicenciatura en Filosofia i Lletres. L'haver-ho de fer, enfora dels centres universitaris, i els dubtes que sorgeixen desiara sobre assignatures, com les de Literatura general i espanyola, Literatura llatina i Geografia, acreixen el nombre d'afanys i dificultats que pesen damunt el jove. Però té En Milà que l'atén en tot, copiant-li, fins i tot, els programes i trametent-li les còpies. I N'Obrador no pot menys de manifestar-li "la verdadera satisfacció que té al veure que un home com vostè s'ocupa en complaure els desigs d'un pobre estudiant, enviant-li el que ha mester pels seus estudis i responent amb bona volença a totes les impertinents preguntes de cursos, examens, llibres de text i demés".

N'Obrador aleshores era catiu de l'amor. I tan s'esplaia el seu cor jovenívol davant qui no té secrets, que s'atreveix a exposar-li "la particular situació" en què es trobava, i demanar-li parer, mitjançant aquesta dècima:

Que de mala sort és llei
 bé puc dir, en veritat,
 viure sempre desdixat,
 si Déu no hi posa remei.
 ¿Voleu-me donar consei
 per poder trobar consol?

Dues nines com un sol
són la meua malaltia:
la que no vull, me voldria,
i la que jo vull no em vol.

Les primeres manifestacions poètiques de N'Obrador, que fins ara conec, són amoroses. Així, tal volta, amb Musset podria dir: "Jo no seré mai poeta... la poesia per mi és germana de l'amor. Una féu néixer l'altra i totes dues vénen sempre plegades".

En Milà, a volta de correu, li manifestava la seva impressió favorabilíssima respecte a "La Rondalla", "Sonets" i "Un plet en el Parnàs". Parlant d'aquesta composició deia l'autor: "Fins fa pocs dies no he llegit la "Derrota de los pedantes" i amb no poca sorpresa he vist la singular coincidència de la sesta d'Apollo. No he sabut què pensar quan he vist que havia escrit un pensament ja usat per Moratín, sense que jo l'hagués llegit abans. Aquest cas estrany podria haver-se afegit a l'article que N'Eduard de Cortazar publicà en la "Revista de España" i que, si mal no record, titolava "Plagios y coincidencias."

I ve el juny i ajorna els examens pel setembre i per llavors "fa comptes de quedar bé, si no lluit". La lectura de la dècima degué impressionar malament el venerable Milà i provocar un arrufament de celles i una contracció agre en aquella faç, per on la familiaritat constant amb els llibres deixà un aire d'eixutor. La resposta de N'Obrador bé ho deixa entreveure. "Confés haver merescut, la bona i profitosa lliçoneta que s'ha servit donar-me, i que li és, per cert, molt agraïda de part meva. Amb tot i això, no és que jo vulga perdre l'enteniment que Déu m'ha dat darrera coses de poca substància, sinó que la dècima aquella va ésser inspirada més tost per una situació fins a un cert punt per mi imaginària, que no per una vertadera passió de l'esperit. Conec que vaig fer mal de dir-li que l'estat en què em trobava me l'havia feta escriure". Les lletres des del mes d'octubre de 1871 van adreçades al carrer de Zavellà, 17; pel juliol de l'any següent, al col·legi d'En Sancho, a la Plaça de la Palla, on sojornava N'Obrador aleshores. Abans eren trameses al carrer de la Palma, per bé que equivocadament.

ANTONI PONS

(Continuarà)

Antecedents de la Qüestió Minoritària (1)

EN política internacional el més greu problema del nostre temps és mantenir la pau europea. Tots ens horroritzem només de pensar en la possibilitat d'una altra guerra general. Mai el moviment pacifista no ha estat tan intens ni tan extens. Tothom parla de pau, perquè hi ha temences justificades de conflictes.

La victòria de la darrera guerra no determinà una conclusió definitiva dels problemes europeus. Restaren encara, profusament, llavors de noves discòrdies: perills provinents de conflictes locals, difícilment isolables, i sobretot perills per causes generals i extenses. La qüestió, dita de les minories nacionals, és de les més importants, entre les de caràcter general europeu.

Àdhuc amb la justícia assegurada, la pau és insegura. Però, sense justícia, és segura la guerra. Cal organitzar la justícia entre els pobles europeus. Aquesta organització és indispensable perquè pugui regnar l'ordre i la pau en qualsevol agrupament humà.

La força només pot crear un estat patològic, poc durador. Sense un mínim de justícia, no és concebible, ni desitjable, la pau. La vera pau només pot reposar sobre l'acord perfecte entre la realitat de l'estat polític d'un poble i les exigències de la justícia.

Certament, observa un publicista catòlic, es pot viure en el desacord, és a dir, en la injustícia. Però, si exhaurits els recursos pacífics, esclata la revolta ¿de qui serà la responsabilitat? No serà certament del rebel, sinó d'aquell que, amb actes de força, haurà sembrat en els cors la venjança i la rancúnia, i els haurà assenyalat el camí de la violència, en el qual és molt difícil entrar, i molt més difícil sortir-ne.

Els forts acabaran potser per comprendre que s'han d'aliar amb la justícia. En la lluita per l'existència o el predomini, entre les societats humanes, ens plau de pensar que la victòria serà del poble que haurà establert i garantit la major justícia. Perquè la justícia internacional accelerarà el triomf dels millors, del més avançats i, per conseqüència, dels més forts.

(1) Del llibre "Les vies del Dret", pròxim a publicar-se.

Hi ha a Europa aquest gran problema de justícia a satisfer. Mentre no sigui resolt, no s'esvairà una de les més evidents causes possibles de guerra: aquest problema delicat, divers, múltiple i extens de les «minories nacionals».

Desnacionalitzar per procediments violents i coercitius és contrari a l'ordre de la natura. Aquests procediments són injustos, i per tant, immorals. Tendeixen a degradar els homes. Els tractats, el moviment pacifista, les diverses agrupacions internacionals que es preocupen del problema, tracten d'evitar que aquesta degradació sigui encara possible a Europa.

Massa esquemàticament, Gabriel Alomar veu en aquesta lluita la topada de dues formes de la mateixa morbositat:

«En el problema de les minories, però, no tota la culpa pertany als Estats dominadors. També són culpables, a vegades, les pròpies minories. En realitat, aquest problema és la topada de les dues morbositats màximes de la nostra civilització: l'imperialisme i el nacionalisme; això és, l'exaltació de l'Estat com a suprema excusa de tota violència i la idolatria de la Nació com a forma estàtica i invariable d'una collectivitat humana. Però: ¿he dit que són dues morbositats? He dit malament. Són dues formes aparentment oposades d'una mateixa morbositat. Tant és així, que els partits nacionalistes, quant a llur ideal d'Estat, preconitzen l'opressió de nacionalitats alienes sotmeses a llur jou. Imperialisme i nacionalisme són manifestacions diverses d'un mateix mal. Són persistències o supervivències d'antigues passions, encara no superades definitivament per la nova sensibilitat política. L'imperialisme és l'herència clàssica que tendeix a les grans unificacions a l'entorn d'un nucli sobirà d'absorció. És la tendència integradora en nom de l'Estat. I el nacionalisme és l'herència medieval, en certa manera romàntica, que tendeix al manteniment de la puresa ètnica i tradicional amb l'instint de conservació de totes les vides amenaçades. L'imperialisme és agressiu. El nacionalisme és defensiu. Aquell intenta establir gravitacions o sistemes solars que es sostreguin a la gravitació universal de la solidaritat de tots els homes lliures. I aquest voldria oposar-se a l'evolucionisme etern d'homes i pobles cap a una sola llei vital de llibertat. Els dos vénen a ésser concrecions de tumor en la histologia humana.» (1)

Tot esperant la "nova sensibilitat política" ¿de quin costat ha

Article «La cuestión de las minorías». *El Día*, de Mallorca, 3 d'abril 1929.

de decantar-se l'home liberal? La lluita entre les societats humanes és un fet biològic fatal. El progrés consisteix en la substitució de les formes violents per les formes d'intel·ligència, la força per la justícia, l'opressió per la llibertat. Entre els drets o llibertats necessàries a l'home hi ha el de guardar les seves característiques personals o collectives: llengua, religió, cultura. L'assimilació forçosa, és a dir, la supressió per la violència, l'amenaça, el temor, etc. d'aquestes característiques a favor d'unes altres, és el procediment de lluita emprat per l'Estat majoritari imperialista contra les minories nacionals. Aquests són els temes reals del problema; i l'opció, per a una consciència, aspirant a la llibertat, no és gens dubtosa.

Més que tolerable o permesa, l'assimilació voluntària ens apar inevitable. La finalitat de l'home, com del grup collectiu, és la seva realització personal. Per això li cal llibertat. L'home com el poble ha d'ésser ben lliure de cercar les vies més útils a la seva realització; sobretot si troba, assimilant-se a les condicions d'altres homes o pobles, adoptant-ne, per exemple, llengua o cultura, una situació més propícia a la realització pròpia. Ara bé, dins un mateix nivell de civilització, és demostrat que la millor forma de realitzar-se, un home o un poble, culturament, és mantenint-se fidel a les seves característiques nacionals. És llavors que dona productes més alts, més purs i més originals.

Volem ocupar-nos d'aquesta qüestió d'un punt de vista simplement objectiu. Complicada com és, tractarem de reduir-la a les seves línies generals. Procurarem resumir amb claredat els fets i textos nombrosos. Una biblioteca no exhauriria el tema, si tractéssim cada cas particular.

* * *

D'antuvi, origens de la doctrina.

No s'ha creat una doctrina nova; és més aviat una natural conseqüència del principi de nacionalitats.

No cal, sens dubte, i menys entre nosaltres, insistir sobre la natura de tal principi. No cal tampoc renovellar la discussió sobre el caràcter i els elements de la nacionalitat. Hi ha principis definitivament incorporats, malgrat ensulsiades aparents, al breviari polític de la humanitat civilitzada.

En la teoria, per damunt de les variacions del sentit estabilit-

zador històric, va predominant el sentit creador modern, el sentit futurista vital.

Al dogmatisme habitual dels teòrics escapava sovint el fet biològic essencial: la voluntat. La nacionalitat radica en fets històrics i naturals, però el seu dret polític es manifesta per la voluntat col·lectiva. I entenem, liberalment, la voluntat col·lectiva com una suma de voluntats individuals.

Una voluntat aspira a la plenitud; una nacionalitat s'orienta cap a l'esdevenidor. És, més que un record, una esperança. El sentit progressiu hi pren la iniciativa i deixa enrera el sentit tradicional.

* * *

El sentit jurídic del principi nacional ha anat fent via, filtrant-se en el dret internacional positiu. La teoria de les "minories" ha estat, així, senzillament, un cas d'aplicació del principi de nacionalitats a les necessitats de pacificació i consolidació de l'Europa de la post-guerra.

La terminologia actual dóna aquest mot de "minories" als agrupaments d'individus, que, essent súbdits d'un Estat, com tots els altres súbdits, tenen tanmateix un tracte legal diferent.

Quant al caràcter, els tractats assenyalen els tres signes d'origen, "la raça, la llengua o la religió". Per bé que els tractats ni sols hi alludeixin, la bona doctrina reclama l'aparició, darrera aquests signes diversos, d'un element de síntesi, el sentiment, que dóna a la minoria una unitat moral, i d'un element vital, la voluntat, que posa la minoria en condicions d'exercir el seu dret.

La S. de N. ha acceptat, sense precisar-lo, el nom contingut en els Tractats.

Evidentment la imprecisió oficial dóna lloc a confusions i malentesos (1). La designació de "minories" ha estat justament combatuda, per confusionària i perquè repugna aplicar-la a agrupaments nacionals compactes. Molt menys era aplicable, en general, el mot

(1) I no es tracta, com podria pensar-se, de malentesos teòrics; l'eixutesa objectiva de la denominació oficial és justament la causa de conflictes polítics tan aguts com els de Macedònia i Alta Silèsia. La denominació oficial exclou tota idea subjectiva de sentiment o de voluntat, que és, en molts casos, la raó determinant de la diferenciació. Així a Alta Silèsia les autoritats poloneses volen determinar, objectivament, quins són els infants que han d'anar a les escoles alemanyes; els alemanys objecten que hi han d'anar tots els que hi vulguin anar.—Atenent-se a la lletra estricta de la concepció oficial de "minoria", la S. de N. no ha gosat imposar a Iugoslàvia l'aplicació del règim de minories a una població tan irreductiblement no sèrbia, per voluntat i sentiment, com la de Macedònia.

“nacionalitat”, perquè en la major part de casos es tracta de fragments de nacionalitats, i en altres de poblacions mesclades.

Tot i essent minoria la denominació oficial i àdhuc jurídica, s’ha utilitzat també el nom d’“agrupament nacional”, que sembla més just i no dóna lloc a malentesos. Tal és el nom que empren alguns delegats en els Congressos que vénen celebrant-se, de quatre anys ençà, a Ginebra. Els Congressos són Congressos de “nacionalitats”: cada delegació correspon a un “grup nacional”; aquest grup és una “minoria nacional” respecte a l’Estat “majoritari” dins el qual està enclavat; tots els “grups nacionals” d’un mateix caràcter, àdhuc distribuïts entre diversos Estats, són la mateixa “nacionalitat”; tots els “grups nacionals” enclavats dins un mateix Estat i sovint de “nacionalitats” distintes, són les “minories nacionals” d’aquell Estat.

* * *

Aquest dret de minories consta en els tractats de 1919 i 1920. Tal fou la innovació sensacional.

Si era nou el mot “minoria” aplicat a “grup nacional”, era nova la idea, tanmateix? Ja hem vist que no, que es tractava simplement d’una aplicació del principi de nacionalitats.

Era massa evident que la catàstrofe de la gran guerra havia estat produïda, en primer lloc, pels irredentismes i les fermentacions nacionalístiques. Si es volia assegurar la pau, calia, per força, suprimir els problemes d’aquest ordre.

L’ideal hauria estat de constituir només Estats purament nacionals; que cada nacionalitat es governés a si mateixa, segons el propi albir. Tal ambició, en la pràctica, resultava impossible. En primer lloc, els Estats neutres no haurien admès cap intervenció que no els hagués d’afavorir. Tampoc volien limitacions, en tal aspecte, les grans potències vencedores, desitjoses d’aprofitar-se de la victòria. D’altra banda, aquestes potències, en refer el mapa d’Europa, tingueren presents, més i tot que el dret dels pobles, altres consideracions d’equilibri polític, de seguretat militar i de prosperitat. I, en fi, hi havia territoris de població mesclada, on era materialment impossible d’aplicar el principi de la frontera justa.

Vista la impossibilitat de constituir Estats nacionalment homogenis, calia pensar, per evitar nous irredentismes, a donar garanties a les poblacions minoritàries que romanien dins les noves fronteres.

Fins llavors el principi de les nacionalitats havia semblat només aplicable en la seva forma territorial. La nova distribució de l'Europa central i oriental—que volia fonamentar-se en tal principi i de fet aportà la llibertat nacional a gran nombre d'europaus abans oprimits—sorgí tanmateix vulnerant, per tots costats, aquest principi. Romangueren, fatalment, els grups dispersos, i els grups trossejats per raons de frontera estratègica, i els grups en perill d'ésser assimilats pels Estats que naixien. Per restar fidels al principi i salvar els nous Estats de fermentacions nacionalitàries, s'assajà, amb la teoria de les minories, una aplicació no territorial. La teoria apar llavors com la única manera de suprimir la possibilitat de nous conflictes i d'atenuar les injustícies inherents als nous repartiments.

JOAN ESTELRICH

(Acabarà)



EFEMÈRIDES MALLORQUINES

JUNY DE 1.232

JA diguérem en el nostre darrer capítol, que compartíem en part les opinions de Ferran Soldevila (1), referents a que molts fets relacionats amb la segona estada del rei En Jaume a Mallorca, són atribuïts per la "Crònica" o "Llibre dels Feyts" a la tercera i viceversa, com també les de Miret i Sans (2), relatives a que la submissió de Menorca degué tenir lloc durant la segona estada i no durant la tercera, com diu la "Crònica". Però, férem així mateix avinent, que nosaltres, posats en un pla solament expositiu, seguïem, per major comoditat, fil per randa la "Crònica" i el procés de la tradició.

Dits aquests mots preliminars—necessaris a la nostra situació—, vegem ara, com ens conta la història la submissió de la illa de Menorca, que atribueix al rei En Jaume durant la seva tercera estada a Mallorca.

Ramon Muntaner posa molta concisió en el fet (3). En Binimelis (4), extracta de la "Crònica" del rei tot el referent a la conquesta de Menorca; no aporta cap investigació nova, i diu que el fet tengué lloc pels mesos de juliol i agost de l'any 1232; error imputable solament a la desconeixença de certs documents trobats posteriorment a la seva època. Més tard, En Bover (5), ens descriu, semblantment a En Binimelis, amb un poc més d'extensió i noves dades, la submissió dels moros menorquins, però, cau també en la mateixa equivocació de considerar-la pels mesos de juliol i agost de 1232, cosa que no és d'estranyar si es té en compte que l'obra

(1) Ferran Soldevila.—"La segona i la tercera estades de Jaume I a Mallorca".—Revista de Catalunya.—N.º 27.

(2) Miret i Sans.—"Itinerari de Jaume I el Conqueridor".

(3) Ramon Muntaner.—"Crònica".

(4) Joan Binimelis, Pvre.—"Nueva Historia de Mallorca y de otras Islas a ella adyacentes".—Volum II.

(5) Joaquim Maria Bover.—"Historia General del Reino de Mallorca".—Volum I.

d'aquest autor i la dels seus antecessors es fonamenten en la d'En Binimelis, citada. Però, allò que no té nom és el que escriu En Carbonell (1). Comença el capítol "Conquesta de Menorca", dient: "Trobant-se encara don Jaume a Mallorca, pel mes de maig de 1232, el Mestre del Temple li proposà que amb les tres naus que havien vengut a la illa, s'enviés una ambaixada a Menorca intimant-li la rendició..." Descriu el fet, i acaba d'aquesta manera: "...signant el conveni de rendició el 17 de juny del dit any 1231..." Sembla impossible que En Carbonell, escrivint el seu estudi històric, no és dongués compte de l'absurditat transcrita.

Ferran Soldevila (2), diu: "Jaume passà, per segon cop, a Mallorca. Durant aquesta segona estada, es va sotmetre, com a tributària, la illa de Menorca (17 juny 1231). Mallorca va tornar a veure encara el rei l'any següent: les romanalles de sarraïns rebels acabaren d'ésser-hi sotmeses (1232)". Soldevila fa aquesta afirmació després del seriós estudi citat abans (3), pel que ve a demostrar que la conquesta de Menorca fou duita a terme en el segon viatge del rei a Mallorca i no durant el tercer. Darrerament el P. Alcover (4), prescindint per complet d'aquests últims estudis, ens diu,—sense cap nota aclaratòria—, que la data de signació del conveni de rendició de Menorca correspon al 17 de juny de 1232, que nosaltres també prenem, malgrat les reserves esmentades, perquè ens convé pel nostre pla expositiu.

Extractem de la "Crònica" (5):

"Estant el rei a Catalunya, En Berenguer de Santa Eugènia i Don Pere Maça començaren a fer la guerra als sarraïns refugiats a les muntanyes, però, aquests tenien tan bones fortificacions que, per més que s'esforçaren els dos cabdills, no aconseguiren retre'ls." "I En Berenguer de Santa Eugènia i Don Pere Maça prengueren l'acord d'enviar gent a les muntanyes, i que es rendissin a ells; i això els enviaren a dir per llurs cartes i per un sarraí que les portava. I els sarraïns respongueren, per carta, que mai no es rendirien a ells, sinó al rei que havia guanyat la terra. I quan En Berenguer de Santa Eugènia, En Pere Maça i els cavallers de la terra veieren això, varen decidir que ells dos vinguessin vers nós, i que hi passéssim, i així hauríem tota la terra".

(1) Guillem Carbonell i Vadell.—"La Dinastia de Mallorca".

(2) Ferran Soldevila.—"Jaume I".

(3) Ibid id.—"La segona i la tercera estades de Jaume I a Mallorca".—Revista de Catalunya.—N.º 27.

(4) P. Miquel Alcover, S. J.—"El Conquistador y la Isla de Mallorca".

(5) Jaume I.—"Crònica".

En efecte, un i altre, anaren a Barcelona i En Berenguer de Santa Eugènia digué al rei: "Senyor, maneu armar dues o tres galeres, i pugeu-hi, que nosaltres anirem amb vós, i tan bon punt els sarraïns us vegin, es rendiran a vós". "I, tal com ell ho va dir, férem armar tres galeres, entre Barcelona i Tarragona; i al cap de quinze dies foren amb nós a Salou. I feia una nit obscura i torbada, i a pesar dels mariners vàrem entrar a la mar. I quan haguérem navegat deu milles amb un poc d'oreig que teníem, ens vingué una bella nit i una mar bona i una bella lluna.." "I al tercer dia, de bon matí, entre l'eixida del sol i tèrcia, fòrem a Portopí, i hissàrem les nostres senyeres en cadascuna de les galeres, i amb les nostres trompes entràrem al port de la Ciutat de Mallorca". Els mallorquins feren al rei una gran rebuda, i quan aquest arribà a l'Almudaina En R. de Serra, el jove, li proposà la conquesta de Menorca, fiat en la por que els moros li tenien; i el rei acceptà l'empresa, oït el consell d'En Berenguer de Santa Eugènia, de Don Assalit de Gudar i de Don Pere Maça.

En Berenguer de Santa Eugènia, Don Assalit de Gudar i En R. de Serra, partiren en les tres galeres, per manament del rei, cap a Menorca a demanar als sarraïns la rendició de la illa, i l'endemà hi foren, entre hora nona i vespres. "I l'alcaid i tots els vells i el poble de la terra eixiren vers aquelles galeres al port de la Ciutadella, i preguntaren:—De qui són les galeres?—I digueren que del rei d'Aragó, de Mallorca i de Catalunya, i que eren missatgers seus que anaven cap a ells. I aquells sarraïns, quan oïren això, varen fer que tots els altres sarraïns deixessin les armes i les possessin a terra". Els missatgers del rei, foren ben rebuts pels moros de Menorca, els quals escoltaren amb gran atenció i amb gran acatament la carta i el missatge que el rei els havia enviat, i digueren que prendrien acord. "I l'acord fou aquest: que els pregaren que s'esperessin fins a l'endemà. I enviaren a cercar més vells, que eren a la illa, però que no eren en aquell lloc, per tal que poguessin tenir més acabadament llur consell. I En Berenguer, Don Assalit i el comandador (R. de Serra) respongueren que, puix ells ho desitjaven, ho farien".

"I aquell dia, a hora de vespres, nós estiguérem al cap de la Pera, que està a les envistes de Menorca. I mireu quina bella host de rei! Que només hi havia amb nós sis cavallers i quatre cavalls, un escut i cinc escuders que ens servien, deu homes de criassó, i els troters. I quan es volia fer fosc, abans que mengéssim, férem

foc, i diguérem als nostres que vinguessin tots amb nós, i calàrem foc a més de tres cents llocs per les mates, d'ací i d'allà, en semblança que allà estava acampada alguna host. I quan els sarraïns veieren això, per dos vells enviaren a preguntar als nostres missatgers què era allò d'aquells focs que hi havia al cap de la Pera. I els nostres digueren que allò era que el rei era allà amb les seves hosts; car així els en havíem advertit". Els sarraïns de Menorca caigueren en l'engany que el rei els havia preparat i, tenint gran por, es rendiren l'endemà, signant un tracte amb les següents parts: Que donarien al rei, cada any, tres mil quarteres de forment, cent vaques, cinc cents caps de bestiar, entre cabres i ovelles, dos quintars de mantega, i dues centes barques per transportar-ho, a més del postat de totes les fortaleses de la illa i el senyoriu al rei; i que el rei es comprometés de guardar-los i defendre'ls com a homes i vassalls seus.

"I al cap de quatre dies, de bon matí, quan hagué eixit el sol i haguérem oït la nostra missa, ens vingué un missatge dient que les galeres havien arribat. I ens enviaren a dir els nostres missatgers que arrangéssim bé la casa on nós estàvem. I la vàrem fer arranjar i enjoncar bé amb fenoll, perquè no teníem altra mena de jonc; i posàrem cobertors nostres i dels que eren amb nós per les parets de la casa, en la part on ells s'havien de ficar, i ens vestírem els millors vestits que teníem, nós i aquells que estaven amb nós". El rei rebé als missatgers sarraïns que li mostraren el tracte que havien fet: "I els diguérem que ens plaïa la composició que els nostres havien fet amb ells; i férem les nostres cartes amb el segell nostre que els vàrem donar, per tal que fossin nostres i dels nostres per a sempre més, i que ells fessin aquell tribut per sempre més a nós i als nostres".

"Dels sarraïns de la illa que s'havien alçat a la muntanya, en tinguérem per captius i per a fer-ne el que volguéssim; i en donàrem a qui en volia, per tal que els fessin habitar en el territori en qualitat de captius. I aquests dos fets duguérem a acabament en aquest viatge fet amb tres galeres, per tal com així plagué a aquell Senyor, qui ens havia fet". "I després ens en tornàrem a Catalunya i a Aragó; i d'aleshores ençà, per la mercé de Déu, la illa de Mallorca no ha necessitat la nostra ajuda, sinó que Déu l'ha feta prosperar tant, que val dues vegades més que no valia en temps dels sarraïns".

RAMON DE MALLORCA

E L S L L I B R E S

MARIA TERESA VERNET.—*Poemes*.—Publicacions de «La Revista».—Barcelona, 1929. (Imp. Altés) 4.º; 64 pp.

El cas de M.^a Teresa Vernet és singular. Creim que fou a Mallorca, als Jocs Florals de Sóller de 1924 on es revelà el seu nom amb un segon accèssit a la Flor. Era llavors quasi un infant; avui, adolescent encara, ha donat a l'estampa aquest llibret preciós. Com ha remarcat En Farran i Mayoral, la Srta. Vernet està esplèndidament dotada i sia per intuïció o per precoç formació, ja ens apar la seva art adulta i armada com Pallas sorgint de la testa de Zeus.

Ha publicat algunes novel·les que la crítica rebé amb complaença i essent l'art novellística una de les que exigeixen més experiència de la vida i l'haver tractat amb les gents més diverses, ella per rar fenomen hi endevina i acumula coneixements que semblen fruit de molts anys. Talment l'estudiant que com per joc assimila en mitja hora allò que a altres costa hores penoses d'aplicació.

Diu En Carner en Els «Raïms immortals»: *El poeta en els cim es sent cantar*. En aquest cas la poetessa canta amb veu vibrant, valenta i segura i és un pler inusitat seguir les composicions del llibret on amb gran propietat de llenguatge es troben en bella aliança la idea, la color i la música. Es tracta d'una poesia òptima i optimista, si se'ns permet el joc de paraules. Na Vernet ama la vida; moderna com és, sense extravagàncies innecessàries, expressa amb diafanitat el goig així com els poetes romàntics cantaven la dolor. Vegi's «Prop la llar encesa» i «Camí». Cal felicitar la gentil poetessa i l'editorial «La Revista» que ha imprès el seus «Poemes».—B. F. P.

P. MIGUEL ALCOVER, S. J.—*El Conquistador y la isla de Mallorca*.—“Dedicado al Serenísimo infante Don Jaime de Borbón y de Battemberg en el séptimo centenario de la gloriosa reconquista. 1229-1929”.—Impremta d'En Guasp—Palma de Mallorca.—129 pp.

Acaba de posar-se a la venda aquest nou estudi de la conquesta de Mallorca. El seu autor ens diu: “El presente estudio, que ofrecemos a los amantes del Conquistador de Mallorca, es en general traducción literal de la Crónica Real y de la de Desclot, entrelazados los dos textos, y completados con los nombres y explicaciones topográficas de los sitios donde se desarrolló la gloriosa epopeya”. “La narración histórica, como en sus clásicas fuentes, va desnuda de arreos estilísticos, en forma algo ruda y vulgar, sencilla y candorosa, como cosa salida espontáneamente del fondo de una raza heroica”.

I, candorosa, ho és en extrem: El P. Alcover tradueix, en efecte, literalment, de les Cròniques clàssiques, i el castellà que en resulta és d'un arcaisme aclaparant; és un castellà que està molt lluny de fer factible la popularitat de l'obra.

El P. Alcover, es limita, amb el seu estudi, a traduir al castellà les Cròniques catalanes. Prescindeix en absolut de les investigacions històriques recents. Sembla un autor del segle XVII, i no un escriptor modern. Ignora, o al menys ho sembla, l'existència d'En Miret i Sans, d'En Ferran Soldevila, d'En Rovira i Virgili, i de tants altres investigadors que ens han dat llum en certs indrets històrics que romanien confosos o en penombres. Per ell no existeix l'enigma, ni la confusió; tot ho veu tan clar, que sembla un testimoni presencial dels fets. No fa cap reserva i tot ho afirma, amb una seguretat realment candorosa. Però, una cosa ens estranya, i és que a Jaume I no li digui el *reconquistador*, ja que en tota l'obra no es parla més que de la *reconquista* de Mallorca.

Al final del volum hi ha uns gràfics demostratius de l'itinerari de Jaume I a Mallorca, de l'expugnació de la Ciutat, de la batalla de Santa Ponça, i de l'avenç dels exèrcits des de la caleta de Santa Ponça a la Ciutat, tan complets i tan detallats que segurament deuen ésser copiats dels de l'Estat Major del rei En Jaume.

És una dissort, que amb motiu de celebrar-se el setè centenari de la conquesta de Mallorca, es presenti al públic un estudi històric tan pobre com l'esmentat, en lloc de dar-li un resum sincer i complet de totes les investigacions fetes fins avui en dia. — X.



RECULLS DE FORA

Ha estat inaugurada amb tota solemnitat l'Exposició Internacional de Barcelona. D'aquesta admirable Barcelona que és—són paraules d'"El Sol"—la inquietud i la força saníssima que desenrotlla les valors profundament humanes que en ella existeixen; si té mil camps, veureu arades en tots ells; si no més en té un, totes les arades en ell. I el mateix diari afegia en la nota que encapçalava la informació de la inauguració d'aquest esplèndid concurs: ...«i com tantes vegades fou Barcelona en el segle passat, siga també en el present, guia i mestressa, primera en totes les Conquistes de l'esperit.»

Confiem en que l'Exposició d'ara, serà la segona pedra—la primera fou la de l'any 88—de la que bastirà novament vers 1970.

Algú ha escrit "La sobirania és intransmissible, com la llibertat». Per la seva banda Rousseau—segurament en el "Contrat Social"—afirmava que «el poble anglès creu ésser lliure; s'enganya fort ferm. No ho és més que durant l'elecció dels membres de Parlament".

I bé, Anglaterra ha fet ús darrerament d'aquesta seva llibertat, fent victoriós el "Labour Party". Aquest és, ara com ara, l'esdeveniment internacional més transcendent en la vida política mundial de cinc anys ençà. El poble anglès quan vota no tracta d'escatir, com el poble nordamericà, graus d'alcohol més o menys aigualit, sinó que recerca i valora graus de Civilitat, que és Pau, Justícia i Treball.

Per això les nostres esperances polítiques graviten, actualment, en bona part, sobre els treballistes anglesos i creim que no trigarà gaire a deixar-se veure la influència del primer anglès damunt la marxa general dels principals afers polítics internacionals i especialment els que afecten a la Nova Europa.

Domènec de Bellmunt ha entrevistat el comte de Romanones. Aquest li féu, entre altres manifestacions referents a la victòria dels laboristes, les següents:

«És en la història de la política la revolució més fonda dels pobles, car no hem d'oblidar que les revolucions més fondes no són les tràgiques sinó les que transformen la base de la societat canviant les idees que la gent tenia sobre la política. Tot això és per a nosaltres un motiu d'admiració i al mateix temps d'enveja.

Els admiradors i amics de Pompeu Fabra—el campió de la Filologia Catalana, com l'anomenava "Mirador"—a l'ensens que li preparen un homenatge espiritual i científic, "Miscel·lània Fabra", volen retre-li un homenatge material, fent-li un present digne i útil.

Amb tan noble i just fi s'ha oberta una subscripció que passa actualment de les setanta mil pessetes.

L. N. T. s'adhereix a aquest homenatge i rebrà les subscripcions que vulguin ésser trameses juntament amb la nostra.

A París ha mort l'hispanista Foulché - Delbosc. Al costat de la seva imponent "Biblioteca Hispànica" hom assenyala una gramàtica francesa de la llengua catalana.

"Revista de Catalunya" en el seu número de gener-febrer ha transcrit "L'element emotiu en la Poesia Mallorquina" de M. Ferrà, que L. N. T. publicà en el número de febrer.

"Amics de l'Art Vell" la novella entitat que ha de tenir "cura de la conservació, restauració i rescat dels monuments artístics del nostre passat, els quals perillin de perdre's" va rebent de cada dia adhesions més nombroses i d'alta vàlua i significació entre els conreadors i admiradors de les arts plàstiques.

Naturalment, aquesta feina "que és costosa, difícil i delicada" serà dirigida i realitzada per tècnics experimentats, mai per aficionats més o menys distingits.

"Conferentia Club" continua la seva tasca: la promoció de conferències de Cultura. Als professors A. Moret i K. Vossler han seguit el doctor Meillet que parlà de "L'établissement de nouvelles langues littéraires en Europe au XIX siècle" i el prof. T. Daubler que disertà sobre "Gli elementi storici, specialmente Spagnuoli, nell'arte moderna".

L'estandardització de les conferències és un fet i la realització dels propòsits del "Conferentia Club" un encert.

"Vibracions" es titularà la nova revista mensual de música que prompte apareixerà a Barcelona. Músics de totes les tendències han ofert la seva col·laboració, diuen els signants del manifest anunciador.

Encara una altra nova Col·lecció Popular: "Les Ales esteses". Per tal d'aconseguir la màxima garantia de les obres que la integraran els editors han obert un concurs per premiar els autors de les sis millors novel·les originals i inèdites que s'hi presentin. El primer volum publicat, fora de

concurs, és "Marines" de Víctor Català, l'autora de "Solitud", la millor novel·la catalana.

* * *

La "Fundació Bernat Metge" que dirigeix N'Estelrich, i que meceneja En Cambó, tothom ho sap, ha celebrat el seu sopar anual. S'hi féu, com és de consuetud, el balanç de totes les empreses d'ordre espiritual que tenen el seu clos en la F. B. M. A més fou presentat als comensals—els col·laboradors—el primer volum de "Monumenta Cathalonix", del qual es diu que assoleix una perfecció exemplar.

Durant el sopar s'anuncià l'aparició de diversos volums i Pompeu Fabra féu públic que tenia ja enllestit el gran diccionari català que tots esperem amb impaciència, així com una gramàtica magna que publicarà l'editor López Llausàs.

* * *

Acabem de rebre el darrer número de "La Revista". Correspon al semestre gener-juny d'enguany. Gairebé a cada pàgina hi ha o s'hi endevina l'empremta de López-Picó, el seu director. "La Revista" representa literàriament, a Catalunya, la Continuïtat esterilitzada, sense lletjor ni verí de cap mena, i Josep M.^a López-Picó, el poeta de la imatgeria pura, n'és el seu devot més ferm i fidel.

* * *

"La Nau", el diari fundat i dirigit per En Rovira i Virgili, ha aconseguit adquirir per subscripció popular una impremta pròpia, la qual cosa li ha de permetre, amb tota independència, desenrotllar el seu ideari compost també d'idees pròpies.

* * *

Per fi ha sortit "El Matí" el nou diari dels catòlics catalans. El format i distribució de les seccions del periòdic li donen un aspecte de revista diària i el seu to està ben d'acord amb el dels millors rotatius catòlics europeus.

* * *

Ens ha arribat el primer número de la nova revista "Gema" que es publica a Barcelona i dirigeix la poetessa i escriptora mallorquina Na Maria Verger.

Ens ha estranyat de veure la senyoreta Verger dins una activitat que no créiem que fos la seva.—F. de S. A.

N O T I C I A R I

CONCERTS

Horace Britt, violoncellista, acompanyat al piano de Pere Vallribera, s'encarregà els dies 24 i 26 del mes passat dels concerts de l'"Asociación de Cultura Musical" en el local acostumat, "Domus Artis".

En aquestes dues audicions, Britt se'ns mostrà un excellent artista amb ple domini del seu instrument, del qual en treu una sonoritat pastosa i vellutada.

Li hem d'agrair una ajustada i comprensiva interpretació de la *Sonata en mi menor, op. 38*, de Brahms. Amb algunes execucions d'obres de Brahms tan ben enteses com la que alludim, l'art d'aquest gran mestre —i no dubtam en donar-li aquest qualificatiu—hauria ja seduït una important massa d'oients que encara el reben amb injustificat recel. Això és, sens dubte, degut en gran part al record d'audicions en què si s'han seguit amb escrupulositat totes les notes de l'obra, se n'ha oblidat l'esperit que l'anima; i la interpretació de Brahms en aquesta forma esdevé feixuga, massissa, quan precisament el que cal és llevar-li enfarfec per fer-ne sentir totes les belleses.

També rebé una bona interpretació Schumann, del qual executaren les *Phantasiestücke, op. 73* i les *Stücke in Volkestön, op. 102*.

Les terceres parts d'ambdós concerts tingueren la poca consistència acostumada de totes les terceres parts.

La tradició de les faltes en els programes de l'"Asociación de Cultura Musical" ha seguit un curs ascendent. Ni els noms propis se n'escapen. A remarcar un Vallribera i un Jibraltar, deliciosos. Però què els pot fer això al carrer de Los Madrazo, 14? *Business is business.*—E. P.

EXPOSICIONS

JOSEP DE CREEFT

Els darrers dies del passat abril va exposar a les "Galeries Costa" l'escultor català Josep de Creeft una sèrie d'estatuetes, alguns caps i nombrosos dibuixos. La seva obra, animada d'un refinat sentit decoratiu, és la d'un artista sensible, cultivat i coneixedor de l'ofici.

Recercades influències orientals, perses o japoneses, es traslluen en algunes de les seves produccions; altres estaven informades per un sentit modern, cercant un ritme de volums dins arbitraris elements geomètrics postcubistes, i guardant un ponderat i just equilibri de masses. Però el més interessant de l'exposició de de Creeft eren un cap de dona, resolt amb una gran simplicitat i noblesa expressiva, i aquelles gentils figuretes femenines tallades en fusta, que dins la seva modernitat guardaven una graciosa elegància primitiva, evocadora de l'estatuària medieval francesa.

En totes les seves escultures, bé estiguin realitzades en marbre, bé en fusta

o pedra, es nota un fervent amor a l'ofici. Es veu que la matèria ha estat acariciada per l'artista. Aquest ha restat agraït, tal volta, al bloc de pòrfir o de trencadissa olivera, la qualitat, forma o color del qual li hagi suggerit el motiu o el ritme de l'obra.

Entre els dibuixos exposats preferiem els més allunyats de remotes influències orientals, influències que donen una punta d'afectació a moltes de les obres d'aquest escultor, que ha aconseguit dins el seu art una personalitat ben definida.

MARGARET HALL SWEENEY

La jova pintora Margaret Hall Sweeney presenta al nostre públic les primícies de la seva producció exposant a les "Galeries Mallorquines" una col·lecció d'aquarelles pintades a Constantinoble, Itàlia, Grècia i Mallorca.

La senyoreta Sweeney es revela, a través de la seva obra, com una artista sumament dotada, posseïdora d'una gran habilitat, que uneix al domini de la difícil tècnica de l'aquarella una visió ampla i espontània dels motius que interpreta.

Les parts més lluminoses i les més obscures de la majoria de les produccions presentades queden poc matitzades—blancs aprofitant el paper, tons foscos poc transparents—, però, en canvi, en altres resol airosament totes les dificultats.

Es destaquen entre les millors aquarelles exposades: "El Gran Parassol" (n.º 22), impressió de color admirablement aconseguida, "Propilaea", "Atenes" (n.º 35), "Capvespre de sol" (n.º 29), que és en la que millor ha assolit la llum mallorquina, i "La Creu del poble" (n.º 28) en la que ha aconseguit lluminoses transparències.

Completen l'exposició de la interessant artista nordamericana sis petits retrats fets a llapis, pulcres, expressius i correctes.—B. F. J.

DETHOREY

Ens ha deixat l'amic Ernest M.^a Dethorey qui tan a pler compartia les nostres tasques, emportan-se'l el destí, un poc crudel i capriciós a voltes, a Stockholm. Amb recança hem de donar ara la nova del seu allunyament material. El seu nom era prou conegut i els seus articles llegits i a voltes viument comentats, car amb independència i noblesa de criteri s'afanyava a defensar el seu punt de vista en matèries pictòriques, amb el desig de promoure un corrent en la dignificació de l'art. Tasca que han d'admetre i admirar, inclòs els qui estaven enfora de la seva ideologia.

ELS CARTELLS DEL CENTENARI

Hem passat temps contemplant els projectes dels cartells anunciadors de les fires i festes de la Reconquista (!). La primera impressió que el desenfeinat espectador rep és d'una manca d'originalitat en l'assumpte i de pobresa de mitjans en l'expressió. Després, fent de jutges, no poguérem menys de conformar-nos amb el fall del Jurat. El bocet premiat ens aplanava l'ànima. La gallardia de la inspiració hi és ben enfora. Damunt un fons de tonalitat mortuòria que s'estèn a tot esclat, dret en una nau que figura caminar en tenebres, s'aixeca la figura que s'endevina ésser la del Rei En Jaume, amb més aire de Lohengrin que de Conqueridor. Un almogàver, segurament tocatardà, es destria acotat, com qui vulgui esmolar l'arma a la barana de la nau. L'altre bocet, no premiat, però escollit, té totes les

aparences de cromo. Un Rei En Jaume encartronat, de faç còmicament irada, com hi pogués estar qualsevol actor dramàtic. Al fons unes naus gòtiques (!) i la imatge de Nostra Dona de la Salut a popa (!!). *Ubinam gentes sumus.*

I are un dubte ¿quina necessitat teniem de tals cartells si es tractava d'una commemoració que hauria d'ultrapassar les fites de qualsevols fires i festes organitzades periòdicament? ¿No és empètitir així l'esmentada commemoració?

HOSTES IL·LUSTRES ESTRANGERS

El príncep romanès Bibesco i la seva muller, amb l'ambaixador francès M. Armand Duchayia. L'arquebisbe de Veràpolis (Indostà) Don Angel Pérez Sicilia, germà del President de l'Audiència. El P. Dom Francesc d'A. Causse, abat mitrat de St. Miquel de Cuixà, (Pireneus Orientals) de l'Ordre del Císter, de la que tan bells records en guarda la nostra història. El financier nord-americà Mr. Walter Whetstone. El periodista argelí Frihgaf Kuehse. La dansatriu russa Sonja Georgiewa. L'editor parisenc M. Calman Lévy. I, encara, més de dos mil turistes portats pels vaixells, "Viceroy of India", "Otranto", "Oxford" i "Ranchi".

MÉS HOSTES

Els cors catalans de Badalona, Artigues, Pineda i Mollet. Un estol ben nombrós de metges alienistes francesos, belgues, suïssos i holandesos, procedents de Barcelona, on celebraren un Congrés.

UN CONCURS FOTOGRAFIC

El jurat nomenat per premiar les millors fotografies preses a algun indret de Formentor, compost del pintor argentí Felip Zellini, el dibuixant J. Costa, i l'amic R. Ramis fa públic el fall. El primer premi s'adjudica a En Guillem Bestard. L'organitzador d'aquest concurs és Adam Diehl, artista argentí, ric, qui acaba de bastir un bell casal, de regust mallorquí, a Formentor, hotel on els turistes hi passaran llargues temporades.

PROPAGANDA DE TURISME

Amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona el "Fomento del Turismo" d'aquí treballa intensament a la gloriosa ciutat dels Comtes en favor de Mallorca. A la façana del Palau Nacional ha de posar un rètol de bombetes vermelles de sis metres de llarg i mig d'alt amb aquesta llegenda en espanyol "Visite Mallorca". A més una parella de xeremiers es passejaran per tot arreu de l'Exposició, i entraran dins els Hotels deixant-hi oir les tradicionals tonades mallorquines. Portaran un rètol amb la mateixa inscripció dessús dita i repartiran fotografies artístiques en nombre de mig milió, que donaran a conèixer les belleses de la illa.

Tot això ens afalaga per part de la meritíssima societat organitzadora, per tal com el seu esforç tendeix a l'exalçament de la nostra terra. Hem de fer notar, però, que trobam que se n'ha abusat una mica massa de l'exhibició dels calçons a l'ampla i les xeremies, com a cosa representativa de Mallorca. No s'ofenguin per això els infadigables membres del "Fomento" car no és intenció nostra en aquest punt minvar en res el mèrit i la noble intenció de llur iniciativa patriòtica, que tan plau als elements d'aquesta revista. Però els d'aquí ¿respondran al treball de propaganda que es fa a

fora i presentaran la ciutat digna dels hostes que vendran, cativats per l'anunci de les belleses? Les nostres autoritats ¿s'adonaran de la importància del moment i posaran més cura en la neteja dels carrers, en conservar la part típica i tradicional que encara ara pot oferir algun encant al turista, etc., etc.?

DERIVACIONS DE L'EXPOSICIÓ DE BARCELONA

El Comitè representatiu a Palma de l'esmentada Exposició concebé la gran pensada de celebrar aquí un Congrés Internacional de Turisme i un Certamen d'Art i Història de les nacions mediterrànies. Esperen l'ajut del l'Estat, del Comité de l'Exposició, Patronat Nacional de Turisme. La Diputació i l'Ajuntament, segons els seus plans, faran els Palaus del Turisme i de l'Art mediterrani i confien que tot això podrà estar llest i en disposició d'inaugurar-se per la primavera. És un projecte que bé desitjaríem veure'l una realitat, però...

LA CÀTEDRA LUL·LIANA

Com esmentàrem en el prop passat número és estada creada oficialment a la Universitat de Barcelona pel Govern una càtedra des d'on professors bé espanyols, bé estrangers i àdhuc publicistes, donaran un curs al manco de vint conferències. La llengua és l'oficial o qualsevol estrangera. La càtedra és dotada amb sis mil pessetes, de les quals se'n restaran al menys dues mil per cuidar la publicació de les obres del nostre gran Polígraf. Ens sembla tot gairebé escatimat. Es allò que's diu en llatí: *Multiplicasti gentem et non magnificasti lætitiã.*

LA BEATA CATERINA

La Sagrada Congregació de Ritus acaba d'emetre favorable resolució, confirmada per S. S. en la causa de canonització que es segueix, fa segles a Roma, del gentil lliuri de Son Gallard. La Ciutat se n'alegrà.

ORFEÓ

L'Orfeó del "Sineu Club" compost per un centenar de cantors donaren un concert a les coves del Drac. Estrenaren la composició "La Font", de Mossèn Costa, musicada per Rossend F. Massaguer. A més cantaren "La Balanguera", "La mort del rossinyol" i altres.

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:

Carrer de Palacio, 91. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA